۴۰ کلید قرآنی برای گشایش قفل های زندگی زناشویی

کریم جباری

عضو هیات علمی دانشگاه ارومیه

۱ . همسر داری راه و رسمی و آداب و ترتیبی دارد و علم و هنر و تجربه و عقل و اندیشه لازم دارد . خداوند می فرماید با همسرتان به بهترین و پسندیده ترین شیوه معاشرت کنید (**عاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ / نساء ۱۹**) و به « معاشرت به شیوه ای معروف و نیکو و شایسته » توصیه می کند و معروف بر چهار نوع است : عرفی و شرعی و عقلی و علمی .

معروف عرفی یعنی مرد باید برود ببیند در عرف مردمان خوب ، روش و آداب همسرداری چگونه است و مردان موفق چگونه با زنان خود با کرامت و بزرگواری و عشق و گذشت و خویشتنداری زندگی می کنند .

معروف شرعی یعنی مرد باید ببیند در شریعت اسلام از قرآن وحدیث و سنن اسلامی و سیره اهل بیت (ع) چه اندازه توصیه های ظریف و دقیق در برخورد با همسر ذکر شوده و پیامبر (ص) چه برخوردهای سازنده و نیکویی با همسر خویش داشته که خود را بهترین شوهران نامیده (خَیرُکم خَیرُکم لأهله وأنا خیرُکم لأهلی ؛ بهترین شما کسی است که بهترین برخورد را با خانواده خود داشته باشد و من بهترین شما هستم نسبت به خانواده ام) و تا آن جا که می تواند ، این توصیه ها را در زندگی زناشویی به کار بندد .

معروف عقلی یعنی مرد در برخورد با همسر عجولانه و با بی فکری و ندانم کاری رفتار نکند ؛ بلکه حوصله به خرج دهد و به حد کافی عقل و اندیشه اش را به کار گیرد و رشد دهد و منطقی و خردمندانه و عمیق تر بیندیشد تا بتواند راهکارهای خوب و اثربخشی برای گشودن گره های زندگی بیابد و نیز به طور خلاقانه و نه ماشینی و دستوری ، از عقل و تجربه کهنسالان و مردان باتجربه در نحوه برخورد با روحیات زنانه و مشکلات زناشویی و برای بهبود و ارتقای روابط خانوادگی بهره گیرد .

معروف علمی یعنی مرد باید از نکته های علوم تربیتی و روانشناسی در زندگی زناشویی و تفاوت های شخصیتی مردان و زنان و بازتاب انواع رفتارها در روحیه زنان ، به خوبی واقف باشد و بداند که چگونه با بهترین اصول تربیتی و نکات روان شناسانه با شخصیت زن رو به رو گردد تا باعش رنجش یا سرخوردگی و افسردگی و پژمردگی همسرش و به تعبیر پیامبر اکرم گل سر سبد باغ زندگی (المراه ریحانه) خویش نگردد.

۲ . همسر امانت بزرگ الهی است و عقد ازدواج نه یک قرارداد شخصی و اداری ، بلکه علاوه بر آن یک پیمان استوار الهی است ؛ هرکس در ایفای مسئولیت های خود نسبت به همسر کوتاهی یا خیانت کند به یکی از بزرگ ترین امانت های الهی خیانت کرده و یکی از مهم ترین و مقدس ترین پیمان های الهی را نادیده گرفته و مورد بی حرمتی قرار داده است و چنین کسانی ایمان قابل قبولی ندارند و ایمان خیالی شان آنان را نجات نخواهد داد و از رستگاری محروم خواهند شد و روز رستاخیز به عنوان خیانتکار در پیشگاه خلایق و حضور خدای بزرگ محاکمه خواهند شد .(**قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ .... الَّذینَ هُمْ لِأَماناتِهِمْ وَ عَهْدِهِمْ راعُونَ / مؤمنون آیه ۱ و ۸ ؛ أَخَذْنَ مِنْكُمْ میثاقًا غَلیظًا / نساء ۲۱)** .

۳ . خداوند متعال شب و خانه و زن را مایه آرامش قرار داده است (**هُوَ الَّذی جَعَلَ لَكُمُ اللَّیْلَ لِتَسْكُنُوا فیهِ – یونس ۶۷ / وَ اللّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُیُوتِكُمْ سَكَنًا – نحل ۸۰ / وَ مِنْ آیاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْواجًا لِتَسْكُنُوا إِلَیْها وَ جَعَلَ بَیْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فی ذلِكَ لَآیاتٍ لِقَوْمٍ یَتَفَكَّرُونَ / روم ۲۱**) و کسانی که شبانگاهان خواب آرام ندارند یا هنگام خواب ، در خانه و نزد همسر خود نیستند (**وَ جَعَلْنا نَوْمَكُمْ سُباتًا / نبا ؛ ۹)** ، آرامش مطلوب زندگی شان را به دست نخواهند آورد و همیشه یکی از ارکان زندگی شان خواهد لنگید . در قرآن کریم این سه چیز (شب و خانه و زن) با هم گره خورده است ؛ شب بدون خانه و خانه بدون همسر یا همسر بدون خانه یا همسر بدون این که شخص متاهل بتواند شب ها نزد همسر خود باشد ، آرامش بخش نیست و هیچ چیز قرص یا روانشناس و افراد و اشیای دیگری نمی تواند این نوع آرامش را به وجود آورد ؛ چون این اسباب آرامش ، اسباب و علل طبیعی و تکوینی و الهی و از نیازهای ضروری زندگی است و چیزی قراردادی یا تحمیلی نیست .

سه نکته جالب توجه در این آیات مطرح است :

نکته اول تعبیر « **بیوتکم** » است ؛ یعنی آرامشی که شخص در خانه خود دارد ، در هیچ جای دیگر ممکن نیست چنین آرامشی را به دست آورد و دختر و پسر ، حتی در خانه پدر و مادر و عمه و خاله و یا خانه دوست و آشنای صمیمی یا در گرانترین هتل و ویلا و .... آرامش واقعی و کافی نخواهد داشت ؛ مگر این که ازدواج کند و به خانه خود برود و کنار همسر خود قرار گیرد . چون تفکر دینی زن و مرد را سیبی می داند که از وسط دو نصف شده باشد و این دو ، به تنهایی ، « عزب » و مجردند و انسانی ناقص و نیمه تمام محسوب می شوند تا آن که بگردند و نیمه گمشده وجودشان را بیابند تا احساس کمال کنند و در نتیجه آرامش بیابند .

نکته دوم در تعبیر « **أَزْواجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْها** » است ؛ یعنی مرد تنها در کنار همسر خود آرامش و قرار و ثبات روحی خواهد یافت نه در کنار زنان دیگر .

نکته سوم در عبارت « **لِتَسْكُنُوا إِلَيْها** » است که طبق آن ، صرف ازدواج و بودن در کنار همسر برای رسیدن به آرامش لازم است ولی کافی نیست . بلکه طلب آرامش در رابطه با همسر یک مهارت و یک عشق و یک گمشده است که باید جست و جو کرد و ظرافت هایش را آموخت و رموزش را کشف کرد و حقیقتش را یافت .

۴ . همسرداری با آزار و اذیت و شکنجه روحی و جسمی ، نوعی زندگی احمقانه و ظلم به خویشتن است که دودش بیش از همسر در چشم خود شخص می رود (**فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَ لا تُمْسِكُوهُنَّ ضِراراً لِتَعْتَدُوا وَ مَنْ يَفْعَلْ ذلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ**/ بقره ؛ ۲۳۱) چون زن و شوهر آینه وجود همدیگر و لباس همدیگرند (**هُنَّ لِباسٌ لَكُمْ وَ أَنْتُمْ لِباسٌ لَهُنَّ** /بقره ؛ ۱۸۷)و هر عملی عکس العملی طبیعی متناسب با خود دارد و هرکس همسرش را اذیت کند و روح همسرش را جریحه دار کند ، مثل آن است که لباس خودش را پاره کرده باشد و روی آینه خودش گل و لجن مالیده باشد و بالای سر خود سنگی پرتاب کرده باشد . همان طور که هرکس در برابر آینه دهن کجی کند به خودش بی احترامی کرده است .

۵ . قول و قرارهای ناسالم و روابط مخفیانه گناه آلود قبل و بعد از ازدواج ، به ازدواج و زندگی آرامش بخش بعدی آسیب می زند و اگر قرار است دختر و پسر ، به مناسبت ازدواج واقعی (نه نامزد بازی بدون پشتوانه رسمی و به عنوان سرگرمی گناه آلود) در مدت مشخص حرف های معینی در باره شرایط و وضعیت خود برای زندگی آینده به هم مطرح کنند ، شایسته است که به شیوه ای متین و متعارف و معقول و در شرایط اجتماعی خاصی باشد که سبب بدگمانی و تهمت و یا بهره برداری افراد پست نگردد (**وَ لكِنْ لا تُواعِدُوهُنَّ سِراً إِلاّ أَنْ تَقُولُوا قَوْلاً مَعْرُوفًا** / بقره ؛ ۲۳۵) .

۶ . در احساسات و نگرش خود به همسرتان ، خیلی هم نسبت به دیدگاه ها و نظرات و تصمیمات خود مطمئن و از خود راضی و متعصب نباشید . انسان موجود پیچیده ای است و نمی توان او را به طور کامل شناخت . شاید شما از همسرتان بدتان بیاید یا از او متنفر باشید ، ولی برخلاف تصور شما ، چه بسا خداوند ابعاد مثبت و ارزشمند و خیرات فراوانی در زوایای دیگر شخصیت و توان همسرتان تعبیه کرده که شما نسبت به آنها بی توجه و غافل هستید . کمی بیشتر دقت کنید و مثبت اندیش باشید و به او فرصت دهید تا این خوبی ها و زیبایی های نهفته در زوایای مخفی وجودش را آشکار کند . (**عاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ يَجْعَلَ اللّهُ فيهِ خَيْراً كَثيراً نساء ۱۹ – وَ عَسى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ** /بقره ؛ ۲۱۶) . واقعیت همیشه آن طور که شما تصور می کنید نیست ؛ گاهی واقعیت متفاوت با تصورات ذهنی شماست و گاهی عکس آن است . افراد در فیلم زندگی گاهی به یک نقش خاص عادت می کنند ولی آنان چهره های مختلفی دارند که ما ندیده ایم و حتما می توانند نقش های متنوع تر و مفیدتری بازی کنند ؛ همان کاری که حتی ضعیف ترین هنرپیشه می توانند انجام دهند ، ما و همسرمان نیز می توانیم انجام دهیم .

۷ . در متون دینی آمده است که گاهی دوست وهمسر خویش را بیازمایید و محک بزنید و این کار بدی نیست . ممکن است برخی از رفتارهای آزاردهنده همسرتان اتفاقی و مقطعی و یا صرفا برای آزمودن شما باشد یا اساسا آزمایشی باشد که خداوند برایتان تدارک دیده است ، نه این که ناشی از بد ذاتی و کینه و نفرت همسرتان باشد ؛ پس کمی صبور باشید و کنترل تان را حفظ کنید تا کشتی تان در این مرحله از این امواج تند به سلامت بگذرد و از امتحان خوب قبول شوید ؛ چرخ روزگار همیشه بر یک پاشنه نمی چرخد و فیلم زندگی تان

صحنه های بهتری خواهد داشت و همسرتان تحول روحی و رفتاری پیدا خواهد کرد . (**إِنَّما أَمْوالُكُمْ وَ أَوْلادُكُمْ فِتْنَةٌ وَ اللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ / تغابن ۱۵**) .

۸ . اولین عکس العمل احساسی و هیجانی و خشم آلود شما در مورد اشتباهات و بدرفتاری های آزاردهنده همسرتان ممکن است بدترین و تلخ ترین تاثیرات را در روابط دوجانبه داشته باشد . سعی کنید در برخورد با بدی های همسرتان بهترین شیوه و زیرکانه ترین و موثرترین روش سودمند و تاثیر گذار را انتخاب کنید (**ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ** / مومنون ؛ ۹۶) و اگر این راه ها را نمی دانید از زنان و مردان دلسوز باتجربه و خیرخواه و مشاوران خانواده و روانشناسان مجرب و متعهد کمک بگیرید .

۹ . ما غالبا اسیر « رفتارهای عکس العملی » هستیم و منتظریم تا دیگران کار خوب یا بدی بکنند تا ما تلافی کنیم . به همین جهت در برابر لبخند ، لبخند می زنیم و در برابر سلام ، سلام می کنیم و در برابر اخم و تخم ، عصبانی می شویم و قهر می کنیم. اما در موارد بسیاری « رفتار معکوس » معجزه می کند و می تواند سبب تحول رفتاری همسرتان گردد ؛ از این رو برای مدتی در برابر رفتارهای بسیار زشت و ناهنجار و غیر قابل تحمل همسرتان بسیار با محبت و صمیمیت و با ظرافت های خاص برخورد کنید و منتظر تحولات رفتاری وی باشید (**وَ لا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَ لاَ السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ عَداوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ / فصلت ؛ ۳۴**)

۱۰ . فرض کنید همسرتان دشمن شماست (که به احتمال زیاد چنین نیست) ، در عین هشیاری در برخورد با دشمن فرضی (!) اگر برخورد شما نیکو و با بخشش و گذشت همراه باشد شما می توانید دشمن را به زانو در آورید و او را به دوست صمیمی خود تبدیل کنید (**يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْواجِكُمْ وَ أَوْلادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَ إِنْ تَعْفُوا وَ تَصْفَحُوا وَ تَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ** / تغابن ۱۴ و نیز آیه قبلی : **فصلت ؛ ۳۴**) .

۱۱. غُدّ و یک دنده نباشید و دعواها و قهرهای زناشویی را کش ندهید و مشکلات ساده را پیچیده تر نکنید و گرهی را که با دست باز می شود با دندان و پلیس و دادگستری باز نکنید ؛ اگر دیدید همسرتان متمایل به صلح و سازش است ؛ شما هم جنگ را خاتمه داده و فی الفور پرچم صلح را برافراشته نگه دارید . چون ادامه جنگ برای هر دو طرف هزینه های روحی و عاطفی و مالی فراوانی دارد (**وَ إِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَها وَ تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ** / انفال ؛۶۱) .

۱۲ . در اختلافات زناشویی و پس از قهر کردن ها ، اگر شما پیشقدم شوید و برخوردهای منفی همسرتان را با گذشت و محبت و بخشش مکافات کنید بهتر و اثربخش تر عمل خواهد بود (**وَ أَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوى** / بقره ؛۲۳۷) .

۱۳ . شما نگهبان و زندان بان همسرتان نیستید و همسر اسیر و برده شما و زنجیر ابدی در دست و پای همسرتان نیست (که اگر چنین باشد ، آخرت تان نیز همین گونه است و به قاعده تجسم عینی عمل ، همین گونه با غل و زنجیر ابدی محشور خواهید شد) . بنا بر این ، یا با همسرتان به شیوه ای بسیار پسندیده با عشق و دلسوزی و خیرخواهی زندگی کنید و همسرتان را تحت پوشش الطاف محبت آمیز و حمایت عاقلانه (و نه به شیوه دوستی خاله خرسه) خود قرار دهید یا به شیوه ای کریمانه و شایسته و معقول از وی جدا شوید (**فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَ لا تُمْسِكُوهُنَّ ضِراراً لِتَعْتَدُوا وَ مَنْ يَفْعَلْ ذلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ** /بقره ۲۳۱) .

۱۴ . حقوق و مطالبات به حق و شایسته زنان و وظایف و تکالیف متعارف آنان باید اندازه هم باشد و با هم تناسب و توازن داشته باشد ؛ نه آنکه حق شان کم و تکالیفشان زیاد باشد و یا بالعکس هیچ نقش جدی در زندگی ایفا نکنند و خواستار حقوق و مزایای بسیار باشند (**وَ لَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ** بقره ۲۲۸) . در زندگی زناشویی نیز همان اندازه که خانم شما در زندگی تان از خود زحمت و تلاش وافر نشان می دهند و نقش و سهم دارند – که البته خیلی زیاد هم هست – همان اندازه هم زمینه های آسایش وی را فراهم کنید و آسان گیر باشید . (البته آسان گیری غیر از بی مبالاتی و بی مسئولیتی و سهل انگاری در امور اخلاقی است) .

۱۵ . روابط جنسی زناشویی را با مردم آزاری و شکنجه روحی و جسمی و کارهای کثیف مخلوط نکنید و لذت بردن شما سبب رنجش و اذیت همسرتان نگردد (**وَ يَسْئَلُونَکَ عَنِ الْمَحيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّساءَ فِي الْمَحيضِ وَ لا تَقْرَبُوهُنَّ حَتّى يَطْهُرْنَ فَإِذا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَکُمُ اللّهُ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ التَّوّابينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرينَ / بقره ؛ ۲۲۲**)

۱۶ . از زندگی زناشویی لذت ببرید ولی در کنار لذت فضیلت را هم از یاد نبرید تا زندگی و شخصیت خود و همسرتان را به لجن نکشید ؛ لذت مشروع ببرید ولی هوسباز نباشید و عشق زناشوی را با هوس های کوچه بازاری به هم مخلوط نکنید (**فَلا تَتَّبِعُوا الْهَوى /نساء؛ ۱۳۵**)

۱۷ . اجازه ندهید که پای هوس به زندگی تان باز شود و از لغزش های ساده و شاید عادی هوس آلود در ارتباطات اجتماعی برحذر باشید . توجیهات غلط و بهانه های واهی شیطانی را کنار بیندازید . گام های شیطانی وسوسه انگیز و به ظاهر خوشایند و شیرین در بیرون خانواده ، می تواند نسیم خوشایندی باشد که به طوفانی سهمگین تبدیل گردد و زندگی زناشویی تان را برباد دهد (**وَ لا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطانِ إِنَّهُ لَکُمْ عَدُوٌّ مُبينٌ / بقره ؛ ۲۰۸**) و پیامبر نیز فرمود زیر ظاهر لذتبخش لذات و هوس های خوشایند ، جهنم مخفی شده است و زیر ظاهر تکالیف و مسئولیت های ناراحت کننده ، بهشت پنهان گشته است .

۱۸ . اگر در مواردی در روابط زناشویی خطا و کوتاهی از شما سرزده ، از کارهای غلط خود دفاع نکنید تا کارهای درست تان هم زر سوال نرود و منصفانه و شجاعانه خطاهای خود را بپذیرید و در اعتراف به خطا و عذرخواهی پیشقدم شوید و اگر لازم باشد علیه خودتان شهادت دهید . مطمئن باشد که به نفع خود شما تمام خواهد شد و برد با شما خواهد بود . (**يا أَيُّهَا الَّذينَ آمَنُوا کُونُوا قَوّامينَ بِالْقِسْطِ شُهَداءَ لِلّهِ وَ لَوْ عَلى أَنْفُسِکُمْ** /نسا ؛ ۱۳۵) . همان گونه که در احادیث تاکید شده پیروزی با روش های غلط مانند خودخواهی برای حفظ شخصیت کاذب عین شکست است و عقب نشینی به خاطر انصاف و خیرخواهی عین پیشروی و پیروزی است .

۱۹ . مهریه نشان مهر و عشق و صداقت زمان ازدواج و قول و قرار مقدسی است که حلال کننده روابط زناشویی است . حتی اگر مهریه همسرتان میلیاردی باشد ، حق اوست و کم گذاشتن از آن حتی به اندازه یک تومان نزد خدا سرقت و گناهی بزرگ و خیانتی بزرگ به حقوق رسمی زناشویی به شمار می رود و اگر هنگام طلاق بخواهید مهریه همسرتان را بالا بکشید یا ضایع کنید ، بدانید که روابط زناشویی و جنسی در طی زندگی گذشته با همسرتان ، نزد خداوند سبحان بدون اعطای کامل وهریه وی ، به سان فحشا محسوب خواهد بود .(**وَ إِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدالَ زَوْجٍ مَکانَ زَوْجٍ وَ آتَيْتُمْ إِحْداهُنَّ قِنْطاراً فَلا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَ تَأْخُذُونَهُ بُهْتانًا وَ إِثْمًا مُبينًا وَ کَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَ قَدْ أَفْضى بَعْضُکُمْ إِلى بَعْضٍ وَ أَخَذْنَ مِنْکُمْ ميثاقًا غَليظًا / نسا ؛ ۲۰ – ۲۱)**

۲۰ . تعهدات رسمی قبلی خود در زندگی زناشوی را هرگز از یاد مبرید و هنگامی که به هر دلیل از همسرتان باید جدا شوید ، حق ندارید با دروغ و تهمت و دغلبازی و کلاهبرداری و آزار و اذیت و بدنام کردن همسر ، حتی ذره ای از ارزش مهریه وی کم کنید . حتی اگر مهریه وی مبلغی بسیار بسیار کلانی باشد (**أَرَدْتُمُ اسْتِبْدالَ زَوْجٍ مَکانَ زَوْجٍ وَ آتَيْتُمْ إِحْداهُنَّ قِنْطاراً فَلا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَ تَأْخُذُونَهُ بُهْتانًا وَ إِثْمًا مُبينًا وَ کَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَ قَدْ أَفْضى بَعْضُکُمْ إِلى بَعْضٍ وَ أَخَذْنَ مِنْکُمْ ميثاقًا غَليظًا نسا ؛ ۲۰ – ۲۱**) .

۲۱ . همسر زمینه ساز آرامش است ، نه وسیله خودنمایی و جلب توجه بیگانگان در کوچه و خیابان و بزم ها و شب نشینی ها و .... همان طور که زن و مرد لباس همدیگرند و لباس وسیله آرامش است نه وسیله جلب توجه دیگران . ولی متاسفانه برخی زن را و لباس را برای کسب اسم و رسم و شهرت و خودنمایی در انظار عمومی می طلبند (**هُنَّ لِباسٌ لَکُمْ وَ أَنْتُمْ لِباسٌ لَهُنَّ** بقره ۱۸۷) و لباس به جای آرامش بخش به وسیله ای برای مسابقات تمام نشدنی در مسیر اشباع خودخواهی و برانگیختن حسادت و هوس دیگران تبدیل می شود و در اسلام چنین لباس هایی « لباس شهرت » نامیده می شود و پوشیدنش حرام است .

۲۲ . اگر شما همسر خوش اخلاق و صمیمی و نمونه و خوبی باشید و مطمئن باشید که همسرتان نیز برای به دست آوردن دل شما خود را به زحمت خواهد انداخت ؛ همان طور که اگر لباس بسیار فاخر و ارزشمند و راحتی داشته باشید چون از آن بهره زیاد می برید ، حتما برای تهیه آن کلی خود را به زحمت خواهید انداخت و بعدا نیز با دقت و احتیاط و عشق و علاقه آن را حفظ خواهید کرد (**هُنَّ لِباسٌ لَکُمْ وَ أَنْتُمْ لِباسٌ لَهُنَّ** / بقره ۱۸۷) شما لباس آبرومند خوبی بر تن همسرتان باشید تا او هم برای شما چنین باشد . نمی شود که شما پیش دوست و آشنا و مهمان ها و همکاران اداری آبروی همسرتان را ببرید و بعد از او انتظار داشته باشید پیش بیگانگان دیگر حرمت و منزلت شما را به طور کامل حفظ کند . همان طور که اگر کسی لباس خودش را پاره و کثیف کند ، نباید انتظار داشته باشد آن لباس او را از گرما و سرما حفظ کند و نخواهد توانست در جامعه با آن لباس ظاهر شود و آرامش کافی احساس کند .

۲۳ . قید و بندها و بهانه گیری های زیاد و غیر متعارف در روابط خصوصی و جنسی زناشویی بر خلاف فلسفه و هدف ازدواج است و سبب نا آرامی و ناخرسندی زوجین می شود (**.... وَ حینَ تَضَعُونَ ثِیابَکُمْ مِنَ الظَّهیرَةِ / نور ؛ ۵۸)** .

۲۴ . روزی حلال ، چراغ زندگی شما را پرنور و کانون زناشویی تان را از اعتماد و اطمینان و طهارت و آرامش و معنویت و پاکدامنی لبریز می کند ؛ این شعر را شعار زندگی ساده خود قرار دهید :

در کلبه ما رونق اگر نیست صفا هست هر جا که صفا هست در آن نور خدا هست

مواظب پول های مفت و نان های حرام و اموال نامشروعی که آرام آرام وارد چرخه زندگی شما می شود باشید . این پول های حرام ، زندگی و روابط پاک زناشویی را به خیانت های پنهانی و بی بند و باری در روابط جنسی و نهایتا به شکست و فروپاشی خواهد کشانید (**یا أَیُّهَا النّاسُ کُلُوا مِمّا فِی الْأَرْضِ حَلالاً طَیِّبًا وَ لا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّیْطانِ إِنَّهُ لَکُمْ عَدُوٌّ مُبینٌ إِنَّما یَأْمُرُکُمْ بِالسُّوءِ وَ الْفَحْشاءِ وَ أَنْ تَقُولُوا عَلَی اللّهِ ما لا تَعْلَمُونَ / ۱۶۸– ۱۶۹)** .

۲۵ . تلاش برای تلافی کردن بدرفتاری همسر با بدرفتاری دیگر شما گرهی است بر روی گره های دیگر زندگی و رفتار نامعقولی است که به تدریج و به طور نامحسوس ، زندگی شما را از عشق و صمیمیت و صفا و سازش دورتر کرده و به یک زندگی جهنمی تبدیل خواهد کرد . شما ناخواسته وارد یک بازی شیطانی خواهید شد و همیشه همسرتان را مقصر خواهید دانست . از طرف دیگر ، متقابلا نیز همسرتان در برابر همین رفتار شما بدرفتاری های بیشتری نشان خواهد داد و در این رفتارها خود را محق ترخواهد دانست و قسمت های آخر این سریال تلخ و غم انگیز از پیش روشن است (**یا أَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِی السِّلْمِ کَافَّةً وَ لا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّیْطانِ إِنَّهُ لَکُمْ عَدُوٌّ مُبینٌ / بقره ؛ ۲۰۸)** .

۲۶ . حتی در مواردی که شما کاملا حق دارید که به خاطر بدرفتاری و بی حرمتی همسرتان به طور عادلانه رفتار متقابلی از خود نشان دهید ، و این به لحاظ حقوقی و قانونی کاملا حق شماست ؛ ولی اخلاق از قانون برتر است و شما با بخشش و گذشت ، برگ برنده را در دست خواهید داشت و اجر و پاداش الهی بر شما و وزر و وبال کار به گردن همسرتان خواهد ماند . آری زمستان می گذرد و رو سیاهی به زغال می ماند . اوست که از چشم خدا خواهد افتاد و لطف خاص خدا با شما خواهد بود (**وَ جَزاءُ سَیِّئَةٍ سَیِّئَةٌ مِثْلُها فَمَنْ عَفا وَ أَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَی اللّهِ إِنَّهُ لا یُحِبُّ الظّالِمینَ / شوری ؛ ۴۰)** .

۲۷ . غالبا در زندگی با گذشت باشید ، ولی اگر پیوسته نقش گوسفند مظلوم را بازی کنید و اجازه دهید که همسرتان حق تان را به طور علنی و با طیب خاطر و با رضایت کامل شما ضایع کند و اسم این را گذشت و محبت و بزرگواری بگذارید ، مطمئن باشید اشتباه می کنید . گذشت و بخشش از ناچاری و ناتوانی ارزش و فضیلت نیست . شما عملا با مظلوم نمایی و کوتاه آمدن نامعقول ، به همسرتان بازی کردن نقش گرگ یا روباه را یاد داده اید و او همیشه پیشروی کرده و حق بیشتری را ضایع کرده است . سعی کنید نه گوسفد باشد نه گرگ و نه روباه . گوسفندان هستند که گرگ ها را گرگ می کنند و اگر گوسفندی نخواهد گوسفند بماند گرگ هم تغییر روش خواهد داد

. قرآن کریم می گوید نه حق دیگران را ضایع کنید و نه اجازه دهید حق شما را پایمال کنند (**لا تَظْلِمُونَ وَ لا تُظْلَمُونَ / بقره ؛ ۲۷۹**) . به تعبیر یک ضرب المثل آذری نه خیلی بالا باشید که باد شما را ببرد و نه خیلی پایین باشید که سیل برد ؛ متعادل و میانه رو باشید .

۲۸ . زندگی را با انگیزه مقدس و نگاه های پاک شروع کنید . مواظب اولین اشتباهات و لغزش ها در زندگی زناشویی باشید . همیشه می گوییم این مورد استثناست یا این آخرین بار است و دیگر چنین نخواهم کرد ، ولی کم کم این لغزش ها به عادت تبدیل می شود و خیلی زود این کارها برایمان عادی می شود و گاهی همین لغزش های کوچک به جریان انحرافی تبدیل می شود و آرام آرام و مرحله به مرحله زندگی به فساد وابتذال و بی معنایی و بحران و فاجعه کشیده می شود (**یا أَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا لا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّیْطانِ وَ مَنْ یَتَّبِعْ خُطُواتِ الشَّیْطانِ فَإِنَّهُ یَأْمُرُ بِالْفَحْشاءِ وَ الْمُنْکَرِ / نور ؛ ۲۱**) .

۲۹ . در زندگی ، عشق و محبت ، چاشنی خوبی برای روابط زناشویی است ؛ ولی عشق به تنهایی کافی نیست : « که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکل ها » . برای اثبات و ابراز عملی عشق و محبت و تداوم آن و صداقت در عشق و محبت باید کاری کرد . نهال عشق باید با خیرخواهی و کمک و دلسوزی متقابل آبیاری شود تا خشک نگردد . عاشق آن است که خود را فدای معشوق کند . خواجه آن است که باشد غم خدمتکارش (**قُلْ إِنْ کُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّهَ فَاتَّبِعُونی یُحْبِبْکُمُ اللّهُ وَ یَغْفِرْ لَکُمْ ذُنُوبَکُمْ وَ اللّهُ غَفُورٌ رَحیمٌ / آل عمران ۳۱**) . عشق با سوختن و ساختن و فداکاری حاصل می شود نه با شعر و غزل و خیالات و احساسات رمانتیک .

۳۰ . اگر به هر دلیل ، قرار شد زن و شوهر از هم جدا شوند ؛ سعی نکنند تا می توانند عقده های خود را بر دیگری خالی کنند یا از هم باج بگیرند ؛ بلکه دوستانه و منصفانه از هم جدا شوند و نگران گذران زندگی نباشند و مطمئن باشند که خداوند هر دو را از فضل خویش مستغنی خواهد ساخت . همان گونه که در گذشته به آنان روزی بخشیده و زندگی شان را تامین کرده است (**وَ إِنْ یَتَفَرَّقا یُغْنِ اللّهُ کُلاًّ مِنْ سَعَتِهِ وَ کانَ اللّهُ واسِعًا حَکیمًا / نسا ۱۳۰**) .

۳۱ . وقتی که اختلافات زناشویی به اوج خود می رسد ، فی الفور تصمیمات عجولانه نگیرید و با کینه و نفرت شدید و شتابزده و هیجانی هر کاری خواستید نکنید و همه پل های پشت سرتان را نابود نکنید و منطق و اعتدال را زیر پا نگذارید . بسیاری از اختلافات اصلی خانوادگی در مسائل بسیار ساده و به ظاهر پیش پا افتاده ریشه دارد و با کمی صبر و حوصله و درایت و برنامه ریزی و تلاش شایسته و نگاه منصفانه قابل حل است . (**وَ لا یَجْرِمَنَّکُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلی أَلاّ تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوی وَ اتَّقُوا اللّهَ إِنَّ اللّهَ خَبیرٌ بِما تَعْمَلُونَ / مائده ؛ ۸ – وَ إِذا ما غَضِبُوا هُمْ یَغْفِرُونَ / شوری؛ ۳۷**) . تمرین کنید تا بتوانید به تدریج خشم خود را کنترل کنید و ظرفیت تحمل و آستانه تحمل خود را بالا برید و به جایی برسید که در حال خشم با حفظ کامل اعصاب خود ، خطاهای دیگران را بزرگوارانه ببخشید تا در مقام « **محسنین** » قرار گیرید و از محبان و محبوبان خاص الهی قرار گیرید .(**وَ الْکاظِمینَ الْغَیْظَ وَ الْعافینَ عَنِ النّاسِ وَ اللّهُ یُحِبُّ الْمُحْسِنینَ / آل عمران ؛ ۱۳۴**) .

۳۲ . به زندگی خانواده های مرفه و عیاش چشم ندوزید و مرتب همسر و خانواده خود را با امکانات و راحتی آنها مقایسه نکنید ؛ ثروت و لذت و امکانات بیشتر برای بسیاری از مردم کم ظرفیت جز مایه دردسر و گرفتاری و سوء تفاهم و عذاب های زندگانی چیزی نیست واقعیتی که تجسم آن در روز قیامت همان عذاب های هولناک خواهد بود (**فَلا تُعْجِبْکَ أَمْوالُهُمْ وَ لا أَوْلادُهُمْ إِنَّما یُریدُ اللّهُ لِیُعَذِّبَهُمْ بِها فِی الْحَیاةِ الدُّنْیا وَ تَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَ هُمْ کافِرُونَ /توبه ؛ ۵۵**). و توجه داشته باشید که ممکن است با افزایش رفاه و راحتی ، شرایط راحت تری برای خیانت و بی وفایی و گمراهی و ابتذال و انحرافات بیرون از خانواده نیز فراهم شود که میوه تلخش زوال ایمان و عشق خانوادگی است .

۳۳ . اگر مواظب حفظ سلامت جسمی و معنوی همسرمان نباشیم و با بی توجهی و کوتاهی و بی مسئولیتی ما ، همسرمان آلوده شود ، ما نیز آلوده و بیمار خواهیم شد **(هُنَّ لِباسٌ لَکُمْ وَ أَنْتُمْ لِباسٌ لَهُنَّ** /بقره ؛۱۸۷) همان طور که اگر لباسمان آلوده و کثیف و پاره شد ، ما نیز آلوده و بیمار خواهیم شد و آن پارگی به ما هم آسیب خواهد زد و زندگی راحتی نخواهیم داشت .

۳۴ . عوامل اختلاف انگیز در روابط زناشویی زیاد است ؛ برخی از این عوامل عبارتند از : ضعف باورهای دینی و تعهدات مذهبی ؛ کم شدن شکیبایی و خویشتنداری و عادت به زودرنجی و پرتوقع بودن ؛ سوء ظن افراطی یا بی خیالی افراطی ؛ افزایش بگو مگوهای ساده و عادی شدن آنها و تبدیل اختلاف سلیقه های ساده به عوامل مخرب اعصاب ؛ رقابت فرساینده و حسادت آمیز با خانواده های دیگر ؛ هوس های بیرون از خانواده ؛ بگو مگر بر سر مسائل مالی و جنسی و خانواده طرفین و کادو بردن و نبردن و خریدها و .... اگر اختلافات از راه درست و منطقی و به آرامی حل نشود ، تنش ها و فرسایش ها بیشتر و بیشتر شده و روابط زناشویی به سستی و سردی خواهد گرایید و عشق زن و شوهر به هم که سبب قدرت و ثبات خانواده بود ، متزلزل گشته و اعتماد به نفس و آرامش روانی زن و شوهر و فرزندان از دست خواهد رفت **(أَطیعُوا اللّهَ وَ رَسُولَهُ وَ لا تَنازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَ تَذْهَبَ ریحُکُمْ وَ اصْبِرُوا إِنَّ اللّهَ مَعَ الصّابِرینَ / انفال ؛۴۶) .**

۳۵ . اگر همسرتان به حد کافی تلاش می کند و برنامه ریزی اقتصادی اش معقول و درست و متعادل است ، نسبت به امور رفاهی و رشد اقتصادی زندگی تان خیلی بدبین و از شوهر خود بیش از اندازه آزرده خاطر و گلایه مند و شاکی نباشید ، خیلی از خانواده های مرفه و ثروتمند از اصل مرفه نبوده و بعدها کم کم وضع خوبی پیدا کرده اند و البته هنوز هم مشکلات مختلفی دارند . نسبت به الطاف نهانی الهی و تحولات زمانه و روحیه و توانایی خود باور راستین و اعتماد به نفس قوی داشته باشید . زیرا کم کم مشکلات حل شده و اوضاع بهبود خواهد یافت . نگران نباشید . خداوند روزی رسان خوبی است و به اندازه و به موقع شما را از فضل خود مستغنی خواهد کرد (**إِنْ یَکُونُوا فُقَراءَ یُغْنِهِمُ اللّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اللّهُ واسِعٌ عَلیمٌ** / نور ؛ ۳۲) . خداوند می فرماید امور خانواده های صبور و باتقوا و با سخاوت و اهل صداقت را به تدریج و آرام آرام از سختی ها به سوی آسانی و آرامش متحول خواهیم کرد (**فَأَمّا مَنْ أَعْطی وَ اتَّقی وَ صَدَّقَ بِالْحُسْنی فَسَنُیَسِّرُهُ لِلْیُسْری / لیل ؛ ۵-۷) .**

۳۶ . نسبت به خانواده های پر جاه و جلال که اهل فیس و افاده و برو و بیا و تشریفات عجیب و خودنمایی های خنده دار هستند ، خیلی هم خوش بین نباشید و ذهنتان را به آنها مشغول نکنید ؛ چرا که چنین خانواده هایی ثبات و قرار زیادی ندارند و زندگی افراد و روابط آنان به امور مالی و اقتصادی فراوان (مانند صدها چک و سفته و وام و اوضاع بانک و بازار و وضعیت رقبای تجاری و ...) بستگی دارد ؛ اگر درامد چنین خانواده هایی از راه های حرام باشد ، مطمئنا مشکلات و تنش های درونی و بیرونی زیادی خواهند داشت . چون اموال نامشروع مثل هندوانه قشنگی است که تویش سفید یا لهیده است و میلیون ها تومان پول حرام ، ویتامین صد تومان پول حلال را در همسر و فرزند و تغذیه و آموزش و رشد فرهنگ و معنویت اعضای خانواده نخواهد داشت و همه پول های هنگفت اهدایی به اعضای خانواده جز غرور و ناسپاسی و حسادت و طمع و اختلاف افراد با هم ، عایدات دیگری به بار نخواد آورد ؛ از طرف دیگر ، اموال و درآمد نامشروع با آزار و اذیت دیگران و انواع کلاهبرداری ها و حقه بازی و نیرنگ به این و آن همراه است و سر و کله زدن با این همه افراد رنگارنگ و خطرناک هزینه های بالا و ریسک زیاد لازم دارد که کل زندگی و آرامشش را هم باید فدای آن کرد . خداوند می فرماید : امور خانواده های بخیل و حریص و مغرور و متکبر را که از اصول انسانیت (مانند قابلیت اعتماد و صداقت و باورهای راستین) تهی شده اند ، به تدریج و به طور نامحسوس از راحتی و نشاط و لذت ، به درد و رنج و فلاکت متحول خواهیم کرد و زمانی خواهد رسید که همسر و فرزند و عشق و زندگی خوب و روح سالم و روابط لذت بخش و بانشاط خود را از دست خواهند و با آن همه اموال و امکانات فراوان ، آرزوی مرگ و احساس بدبختی و پستی خواهند کرد (**وَ أَمّا مَنْ بَخِلَ وَ اسْتَغْنی وَ کَذَّبَ بِالْحُسْنی فَسَنُیَسِّرُهُ لِلْعُسْری وَ ما یُغْنی عَنْهُ مالُهُ إِذا تَرَدّی / لیل ؛ ۸-۱۱ / فَسَوْفَ یَدْعُوا ثُبُوراً وَ یَصْلی سَعیراً إِنَّهُ کانَ فی أَهْلِهِ مَسْرُوراً / انشقاق / ۱۱-۱۳) .**

۳۷ . زن و شوهری که صداقت داشته باشند و دینداری شان از روی ایمان و اعتقاد و معرفت و محبت باشد ، حتما با این عشق و سوز و صداقت در همدیگر تاثیر خواهند گذاشت و با نرمش و ظرافت و به نیکویی ، همسر و فرزندان خود را به نماز و نیایش مانوس خواهند ساخت . علاوه بر این ، اگر چه صدقه دادن و زکات و احسان کار مردها تلقی می شود که مسئول حسابداری خانواده اند ؛ اما این قبیل خانواده های خوب ، دست همسر و فرزندان را به سخاوت و احسان و صدقات عادت می دهند و روح بذل و بخشش و ایثار و احسان را به آنان تزریق می کنند ؛ حتی اگر خانواده بی بضاعت یا کم بضاعتی باشند **(وَ اذْكُرْ فِي الْكِتابِ إِسْماعيلَ إِنَّهُ كانَ صادِقَ الْوَعْدِ وَ كانَ رَسُولاً نَبِيًّا وَ كانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلاةِ وَ الزَّكاةِ وَ كانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا / مریم ؛ ۵۴– ۵۵)** .

۳۸ . گاهی زن و شوهر در حل اختلافات خود درمانده می شوند و احساس شکست می کنند و می ترسند که عن قریب زندگی شان از هم بپاشد . این حالت یا به خاطر آن است که به شدت درگیر احساسات و هیجانات افراطی شده اند و عقلانیت و تصمیم گیری درست را از دست داده اند یا ممکن است در سلامت عقل و روان باشند ، ولی دانش و تجربه و عقل شان در چاره جویی مشکل درمانده گردد و در هر دو حال ، راهکار مطلوب مراجعه به مشاور مجرب امین و مطمئن و با صلاحیت است نه مراجعه به جن گیر و جادوگر و آیینه بین و رمال و فال بین و دعانویس حرفه ای دوره گرد که کارهایشان بیشتر به اختلافات دامن می زند و با اخاذی و هوس بازی و اغفال و سوء استفاده مالی و ... همراه است (**يُعَلِّمُونَ النّاسَ السِّحْرَ ... فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُما ما يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَ زَوْجِهِ .... وَ لَبِئْسَ ما شَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ لَوْ كانُوا يَعْلَمُونَ** / بقره ؛ ۱۰۲) . اما اگر مشاور دلسوز و امین هم نتوانست مشکل آن دو را حل کند ، مخصوصا اگر هر دو طرف خود را به حق و طرف مقابل را بر خطا می دانند ، انتخاب یک نماینده مطمئن و دلسوز و خیرخواه از طرف فامیل مرد و یک نفر از طرف فامیل زن ، و مذاکرات صلح آمیز آنها می تواند آتش جنگ و دشمنی را خاموش کند و راه حلی برای خروج از بن بست زندگی زناشویی نشان دهد .(**وَ إِنْ خِفْتُمْ شِقاقَ بَيْنِهِما فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَ حَكَمًا مِنْ أَهْلِها إِنْ يُريدا إِصْلاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُما إِنَّ اللَّهَ كانَ عَليمًا خَبيراً / نساء ؛ ۳۵)** . البته اگر زن و شوهر روی لجاجت و دشمنی و بداندیشی خود مصرانه تاکید کنند همه این کارها بی فایده خواهد بود ؛ مگر آن که ضمن انتخاب « حَکَم » و نمایده ، سعی کنند اکنون که کار را به کاردان سپرده اند ، به او اعتماد کنند و نیت خود را خالص و نیکو گردانند و قصدشان ایجاد توافق و صلح و آشتی باشد نه عمیق تر شدن دشمنی ها و از خداوند منان هم به جدیت بخواهند که چنین توفیقی به ایشان ببخشد .

۳۹ . در موارد استثنایی ، فرض کنیم شما مثل حضرت نوح و لوط و زن شما مثل زن نوح یا زن لوط باشد و به فرض که شما بانوی گرامی ، عاصیه و همسرتان کسی مثل فرعون باشد (که امکان تغییر شخصیت ندارد و یا درصدد تغییر شخصیت نیست) اگر حوصله و شکیبایی و ایمان راسخ خویش را حفظ کنید ، خداوند حتما راه رهایی و نجات و آرامشی برایتان قرار خواهد داد و هیچ کس نخواهد توانست آسیبی به شما بزند و شمایید که نهایتا پیروز خواهید شد . همان طور که زن نوح به صف دشمنان پیوست و خیانت کرد و با طوفان عظیم در دریا غرق شد و زن لوط در حادثه مهیبی به دست طبیعت سنگباران شد و فرعون هم در امواج خروشان نیل غرق گردید . (**ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِلَّذينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَ امْرَأَتَ لُوطٍ كانَتا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبادِنا صالِحَيْنِ فَخانَتاهُما فَلَمْ يُغْنِيا عَنْهُما مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَ قيلَ ادْخُلاَ النّارَ مَعَ الدّاخِلينَ وَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً لِلَّذينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قالَتْ رَبِّ ابْنِ لي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَ نَجِّني مِنْ فِرْعَوْنَ وَ عَمَلِهِ وَ نَجِّني مِنَ الْقَوْمِ الظّالِمينَ / تحریم ؛ ۱۰– ۱۱)** .

۴۰ . یک خانواده زمانی خوشبخت و سربلند و موفق و بهشتی است که اعضایش نسبت به هم شکیبایی و گذشت و صمیمیت و احساس مسئولیت و دلسوزی داشته باشند و همدیگر را در برابر امواج سهمگین آسیب های اجتماعی از آفات و خطرات حفظ کنند و به هم محبت کنند و همدیگر را شکیبایی و دلداری دهند و غمگسار و تسکین بخش آلام هم باشند . **(قالُوا إِنّا كُنّا قَبْلُ في أَهْلِنا مُشْفِقينَ / طور ؛ ۲۶ ؛ که در وصف خانواده های بهشتی است – يا أَيُّهَا الَّذينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَ أَهْليكُمْ ناراً وَقُودُهَا النّاسُ وَ الْحِجارَةُ عَلَيْها / تحریم ؛ ۶ / كانَ مِنَ الَّذينَ آمَنُوا وَ تَواصَوْا بِالصَّبْرِ وَ تَواصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ / بلد ؛ ۱۷)** .